

تازه های میراث کتب

دیوان اشراق / سروده میرمحمد باقر میرداماد، پیشگفتار جویا جهانبخش، به کوشش سمیرا پوستین دوز.

دیوان اشراق سروده حکیم و فیلسوف بزرگ استرآباد، میرمحمد باقر بن شمس‌الدین حسینی ملقب میرداماد است. مجموعه اشعاری که از این فیلسوف بزرگ یا شاعر فیلسوف قرن یازدهم به جای مانده است. در دیوانی مشتمل بر قصاید و غزلیات و ملمعات (شعر عربی) و مثنوی گرانسنگ مشرق الانوار در پاسخ مثنوی مخزن الاسرار حکیم نظامی گنجه‌ای و رباعیات زیبا گردآوری شده است.

بیشترین حجم این اشعار شامل رباعیات، سپس غزلیات و قصاید و قطعات و مثنوی است. میرداماد در سرودن این اشعار به سبک شعرای سلف یعنی سبک هندی نظر داشته است. اشعاری که می‌توان ادعا کرد شعر محض نیست بلکه گنجینه‌ای از جواهرات معنوی و تأملات گرانقدر او در زمینه‌های گوناگون است که با یک تورق، عظمت این مفاهیم سنگین و اشعار پیچیده و زیبای وی، ذهن و روان هر بیننده خوش ذوق را مجذوب خود می‌کند.

مجالس جهانگیری / عبدالستار بن قاسم لاهوری (یکی از مقربان جهانگیر)، تصحیح، مقدمه و تعلیقات: عارف نوشاهی و معین نظامی
کتاب مجالس جهانگیری تألیف

عبدالستار بن قاسم لاهوری - یکی از مقربان جهانگیر پادشاه - مأخذی نویافته بسیار سودمند و جالب برای وقایع سه ساله نورالدین جهانگیر پادشاه (۱۰۳۷ - ۱۰۱۴) از ۲۴ رجب ۱۰۱۷ تا ۱۹ رمضان ۱۰۲۰ - است. مؤلف، وقایع و گفتگوهای را که در مجالس شبانه جهانگیر در طی این سه سال شاهد و شنونده آنها بوده. در ۱۲۲ مجلس به تحریر درآورده است. مجالس جهانگیری در واقع تاریخ غیر رسمی رویدادهای ادبی و فرهنگی دربار جهانگیر است و در آن اطلاعاتی مفید درباره حضور شاعران و هنرمندان و دولتمردان ایرانی و ماوراءالنهری در دربار جهانگیر بیان شده است. در مجالس جهانگیری نکاتی جالب درباره علاقمندی های جهانگیر به شعر، نقد شعر، موسیقی، نقاشی، ضرب سکه و شکار ابراز شده است که تصویر روشنتری از ذوقیات جهانگیر را ترسیم می‌کند.

مجالس جهانگیری برای نخستین بار براساس نسخه‌ای منحصر به فرد تصحیح شده و به همراه مقدمه‌ای تحقیقی و جامع و تعلیقات به علاقمندان عرضه می‌شود.

کتابهای در دست چاپ این مرکز:

۴ کتاب به مناسب سال پیامبر (ص) منتشر می‌شود

۱. ضیاء الشهاب

شرح دیگری بر کتاب شهاب الاخبار و از قضا به همان نام ضیاء الشهاب در دست تصحیح و تحقیق است. لیک این یکی از دانشمند بزرگ و

نامبردار شیعه، قطب‌الدین سعید راوندی (متوفی ۵۷۳ ه. - ق) و به زبان عربی. این شرح از گنج‌های پنهان میراث حدیثی بی‌بدیل دارد. ضیاء‌الشهاب راوندی در کنار اشتغال بر دقائق ادبی و حدیث شناختی فراوان، چون به دست یکی از عالمان برجسته حدیث امامیه نوشته شده و در کنار شرح نهج‌البلاغه وی دوگانه‌ای مبارک را تشکیل می‌دهد. در عرصه متون حدیثی امامیه جایگاهی ویژه را به خود اختصاص داده. گفتنی است این اثر کم نظیر را بسیاری از علمای شیعه سالهای سال مفقود می‌پنداشته‌اند و اینک تصحیح آن بر اساس نسخه‌ای که به دستور علم‌الهدی پسر فیض کاشانی کتابت شده در جریان است.

۲. شهاب‌الخبار

شهاب‌الخبار حدیث‌نامه‌ای است نامبردار به قلم قاضی قضائی که از دیرباز نزد عالمان شیعه و سنی متداول و مورد شرح و ترجمه بوده است. از میان شروح پارسی شهاب‌الخبار تا کنون سه شرح به اهتمام استادان محمدتقی دانش پژوه، سیدجلال‌الدین محدث ارموی و دکتر محمد شیروانی تصحیح و نشر شده است و اینک شرح پارسی دیگری موسوم به ضیاء‌الشهاب در آستانه نشر قرار گرفته که از لحاظ زبانی از نفائس ادب پارسی و از حیث حدیث‌شناسی احتمالاً صاحب توفیقی بی‌چون و چرا بر سه شرح پیش گفته است. شارح که احتمالاً در حدود سده هفتم هجری می‌زیسته و متأسفانه نام او بر ما پوشیده مانده است، اگر چه از اهل سنت است، گرایش‌های دوستدارانه آشکاری نسبت به اهل بیت عصمت و طهارت (ع) فرا می‌نماید. این شرح به‌ویژه از حیث فقه‌الحدیث دارای اهمیتی فوق‌العاده است. کتاب به مناسبت سال پیامبر اعظم (ص) منتشر می‌شود.

۳. معراج‌نامه

معراج‌نامه عنوان نسخه خطی موجود در کتابخانه سلیمانیه از مجموعه ایاصوفیا است که در ترکیه نگهداری می‌شود. این نسخه دارای ۷۶ برگ و ۱۵ سطر در هر صفحه می‌باشد و به زبان فارسی همراه با احادیث و آیات قرآنی به رنگ سنگرف کتابت شده است. تاریخ کتابت نسخه ۶۸۵ یا ۷۸۵ است که بنابر مستندات و قراین نسخه‌شناسی و کتابت حداکثر متعلق به قرن هشتم است. نام کتاب و مؤلف آن نامعلوم است اما از بررسی متن این چنین برمی‌آید که به دست مؤلفی توانا و آگاه و کاتبی خوش قلم تألیف و کتابت شده است. این نسخه بنا بر گواه بسیار از کتاب‌شناسی‌ها، با دیگر

معراج‌نامه‌های موجود و شناخته شده متفاوت است، چرا که قدیمی‌ترین نسخه فارسی معراج‌نامه‌ها بخشی از تفسیر قرآن درباره آیات و احادیث مربوط به معراج نیست بلکه رساله‌ای است محکم، مستدل و مستقل درباره داستان پیامبر که در عهد ایلخانی تألیف شده است. از دیگر ویژگی‌های این نسخه آن است که به نظر می‌رسد «دعای‌نامه‌ای» در لابه‌لای داستان به عربی با ترجمه فارسی بسیار شیوا و روان در آن وجود دارد که بنابر نظر محقق معراج‌شناس خانم کریستی گروبر (Christy Gruber) که همو برای نخستین بار این کتاب را از مجموعه کتابخانه سلیمانیه دریافت نمود و شناسانید، تأکیدی است بر اینکه در دوره ایلخانی ادعیه عربی به فارسی زبانان با چه شیوه‌ای آموزش داده یا ترجمه می‌شده است.

در لابه‌لای داستان معراج در این نسخه، تأکیدی بر روایات اهل سنت بسیار به چشم می‌خورد و ادله و پرسش و پاسخ‌های فراوانی در باب چگونگی معراج پیامبر بیان شده است. هم‌چنین تأکیدهایی بر مذاهب دیگری چون مسیحیت، یهودیان و زرتشتیان نیز وجود دارد.

نسخه دارای نکات جالب نسخه‌شناسی، رسم‌الخط و نگارش می‌باشد که درخور تأمل و مطالعه می‌باشد.

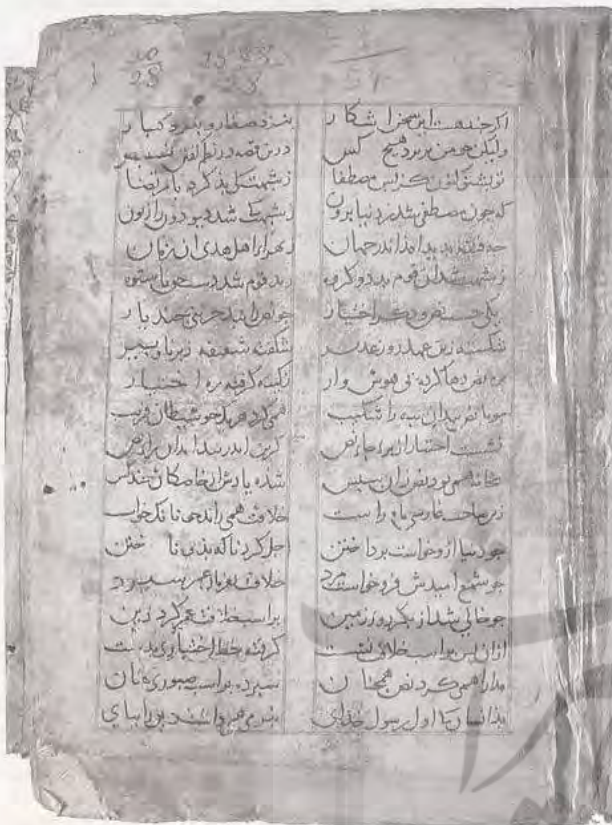
هم‌چنین ۹ تصویر (مینیاتور) درباره داستان معراج در کتابخانه توپ‌کاپی سرای ترکیه وجود دارد که با مطابقت آن تصاویر با متن رساله حاضر، نتایج جالب و بسیار قابل تأملی حاصل می‌شود از جمله آنکه این تصاویر گویای آن است که بر اساس این متن از داستان ترسیم شده است و پیداست که برخی از نسخ معراج دارای تصویر و مینیاتور بوده است که گویای شرح و توصیف عینی داستان معراج می‌باشد و دیگر آنکه کدام مراحل معراج به تصویر کشیده شده است. این تصاویر پس از استنساخ متن رساله به پیوست در کتاب منتشر خواهد گردید. این رساله با همکاری سرکار خانم کریستی گروبر، استاد تاریخ هنر اسلامی دانشگاه ایندیانا آمریکا و با لطف ایشان در اختیار اینجانب قرار گرفت تا از سوی مرکز پژوهشی میراث مکتوب منتشر گردد. ایشان تز دکترای خود را در باب معراج حضرت رسول (ص) و شناسایی تمامی نسخ خطی آن در کتابخانه‌های ایران و اروپا و آمریکا گذرانده‌اند و با مقدمه تفضیلی کامل همراه با نسخه حاضر به زودی منتشر خواهد گردید. این کتاب به صورت نسخه‌برگردان و حروفی چاپ خواهد شد.

۴. آثار احمدی تجدید چاپ می‌شود

مؤلف این اثر، احمد بن تاج‌الدین استرآبادی از دانشوران

هند نوشته شده است. این فرهنگ نامه یکی از فرهنگهایی است که با استفاده از فرهنگ نامه‌های پیش از آن، از لغت فرس گرفته تا معیار جمالی و صحاح برده است. ضمن آنکه نمونه‌ها و شواهدی برای شماری دیگر از واژه‌ها که در لغت نامه‌های پیش نبوده، آورده است.

این اثر توسط عباسعلی شاهدهی علی آباد تصحیح، و دکتر علی اشرف صادقی نظارت علمی آن را به عهده دارند.

منظومه علی نامه برای چاپ عکس آماده می شود

منظومه علی نامه تألیف ۴۸۲ هـ که مانند شاهنامه به بحر متقارب سروده شده، در مرکز پژوهشی میراث مکتوب به صورت فاکسیمیله چاپ می شود. این منظومه که به گفته مرحوم دکتر خیامپور (نشریه دانشکده ادبیات تبریز، سال هفتم، شماره ۲، آبان ۱۳۳۴) یازده هزار بیت دارد، گویا نخستین کتاب مذهبی است که به شکل داستان نوشته شده و واقعه جنگ جمل و صفین را به زبان فارسی به نظم کشیده است. کاتب این اثر محمد بن التستری (شوشتری) است. این نسخه احتمالاً مربوط به قرن ۷-۸ می باشد.

قرن دهم است که در هرات می زیست، و سپس به بیرجند رفت و به دست اسماعیلیان به قتل رسید. وی سخنوری زبردست و مورد توجه دانشمندان آن دوره به ویژه امیرعلیشیر نوایی بود. وی با درک محضر جمال الدین عطاءالله دشتکی مؤلف روضه الاحباب در هرات و با بهره بردن از سیره‌های بزرگانی همچون حسین خوارزمی، جمال الدین خوارزمی و خواجه محمد پارسا، به نگاشتن این اثر گرانسنگ پرداخت.

مؤلف با نثر روان و شیوای فارسی و قابل فهم برای عموم، و با نگاهی بی طرفانه و محترمانه به شخصیت‌های تاریخی، به بررسی تاریخی و کلامی سیره پیامبر اکرم (ص) و علی (ع) پرداخته و در پایان کتاب، مختصری از زندگانی دیگر امامان دوازده گانه شیعیان را باز می گوید.

مسخر البلاد / تألیف محمد بن یار بن قطغان

از متون مهم تاریخی درباره خاندان شیبانی است. مؤلف همچنین درباره روابط صفویان و ازبکان از روزگار شاه اسماعیل تا شاه عباس اول را بیان می کند.

این کتاب توسط نادره جلالی شیرازی، از روی دو نسخه تاشکند و سن پترزبورگ تصحیح شده است. نسخه اساس نسخه سن پترزبورگ می باشد.

اطلاعاتی از مؤلف در دست نیست، مگر مختصر مطالبی که خود او در کتاب آورده است.

مرآت الوقایع مظفری

مجموعه‌ای از یادداشتهای عبدالحسین خان ملک المورخین معروف به لسان السلطنه است که درباره حوادث ایران و شرح رنجهای مردم این سرزمین در دوران سلطنت مظفرالدین شاه نگاشته شده است. او که از آزادیخواهان و میهن دوستان اواخر دوره مظفری بود که به انتشار روزنامه و مقالات انتقادی چون: آینه عیب نما، وطن و... روی آورد. این اثر آخرین کوشش زنده یاد دکتر عبدالحسین نوایی به شمار می آید.

فرهنگ میرزا ابراهیم / میرزا ابراهیم اصفهانی در دست آماده سازی است

نسخه خطی فرهنگ فرس اعجمی که نام اصلی آن فرهنگ میرزا ابراهیم اصفهانی است، در بعضی نسخه‌ها، فرهنگ جهان گشاهم نامیده شده است. این فرهنگ در حقیقت خلاصه فرهنگ شرفنامه مثیری است که فرهنگی است هندی، یعنی در

